

بہ نام خدا

فهرست

مقدمه	۲
۱- شرایط مخزن	۴
۲- انبار کردن فرش	۶
۳- سم پاشی	۱۱
۴- کنترل عوامل آسیب رسان محیطی در مخزن	۱۱۲
۵- ایمنی	۱۴
۶- حمل و نقل	۱۵
منابع	۱۶

مقدمه

قالی از جمله آثار بسیار نفیس به جا مانده از گذشته و نمونه بارز هنر اصیل ایرانی است. با حفاظت، نگهداری، نمایش، مرمت، حمل و نقل و انبارداری اصولی انواع فرش می توان از ایجاد هرگونه آسیب و پیشرفت آسیب های موجود جلوگیری کرد.

قالی از تار و پود و پرز تشکیل شده است و برخلاف بیشتر بافته ها، سه بُعد را در بر می گیرد. آسیب پذیری بالای مواد آلی و اجزای تشکیل دهنده قالی، ابعاد بسیار متفاوت آن (از آثار چندسنتی متری تا قالی های بیش از صد متر مربع)، وزن بالا و ... باعث می شود که حفاظت و مرمت قالی شرایط و حساسیت های خاص خود را داشته باشد. از سوی دیگر، نگهداری فرش در مخازن غیراصولی باعث ایجاد آسیب های جدی و گاه حتی از بین رفتن اثر می شود. نوشتار فوق با هدف پیشگیری از آسیب، کنترل و حفاظت فرش در مخازن، در ۶ عنوان و ۱۰۹ بند تهیه و ارایه شده است.

لازم به ذکر است:

به محض ورود یک تخته قالی، قالیچه، گلیم و... به موزه، و در صورت تعلق داشتن آن به موزه، باید به آن شماره اموالی داده شود. برای تمامی فرش ها باید پرونده تخصصی تهیه شود. این پرونده شامل تصاویر و توضیحات و تکمیل فرم های تخصصی است تا مشخصات ظاهری، فن شناسی، آسیب شناسی، مرمت های انجام شده، اولویت ها و ضرورت های مرمتی مربوط به آن فرش ثبت شود.

اثر تازه وارد شده به مجموعه تا تعیین تکلیف و اطمینان از سلامت و بررسی آن توسط کارشناس مرمت، باید در اتاق قرنطینه و به طور جداگانه نگهداری شود. بدین وسیله می توان مانع انتقال آلودگی های احتمالی به دیگر قالی ها و محیط مخزن شد.

در خصوص کلیه فرش های موجود در انبار و نمایشگاه در صورت مشاهده هر آسیبی حتی آسیب های کوچک و جزئی، باید به سرعت به کارشناس مرمت اطلاع داده شود تا مورد بررسی قرار گیرد و راهکار مناسب

اتخاذ شود. لازم به تاکید است که برخی آسیب های کوچک باید بسیار جدی گرفته شود و در اولین فرصت ترمیم شود تا مانع پیشرفت و تبدیل آن به آسیب های جدی و گاه غیر قابل جبران شد. بنابراین توجه به آن و مشاوره با کارشناس مرمت الزامی است.

در این دستورالعمل کلمه فرش معرف قالی، تابلوفرش، قالیچه، قالی بزرگ پارچه، فرش پاره، گبه، نمد، گلیم و بافته هایی از این دست، می باشد.

بدیهی است از نظرات کارشناسی متخصصین برای تکمیل دستورالعمل استقبال خواهد شد.

شکوفه مصباحی

مسوول بخش حفاظت و مرمت فرش

۱- شرایط مخزن

۱-۱- با لحاظ کردن قوانین و اصول کلی حفاظت آثار باید در نظر داشت که هر فرش شیوه نمایش، حفاظت، انبار و مرمت خود را می طلبد در صورت نیاز لازم است با کارشناسان مربوطه مشاوره شود تا به حفاظت، اصالت و بقای فرش لطمه ای زده نشود.

۱-۲- موقعیت محل مخزن و امنیت آن بررسی و اندیشه شده باشد.

۱-۳- مخزن باید با ابعاد، تعداد و نوع مجموعه متناسب باشد.

۱-۴- قبل از انبار کردن فرش، باید شرایط لازم و امکانات اولیه فراهم شود

۱-۵- چنانچه تا تامین انبار مناسب، از اتاقی برای نگهداری فرش استفاده می شود، باید تمامی منافذ تابش نور آفتاب، گرد و غبار و رطوبت به داخل انبار پوشانده و عایق شود.

۱-۶- مخزن نباید در مجاورت آبدارخانه، شوفاژخانه و سرویس های بهداشتی باشد.

۱-۷- سیم کشی ها، لوله کشی ها و وسایل گرمایشی و سرمایشی باید بررسی و ایمن شده باشد تا از هرگونه احتمال نفوذ رطوبت و ایجاد جرقه و آتش سوزی ممانعت به عمل آید.

۱-۸- فضاهایی که سقف آن ها شیروانی است و انواع زیرزمین ها و اتاق هایی که بدون اتخاذ تدابیر امنیتی است مناسب مخزن نمی باشد. در موارد خاص و برای کوتاه مدت در صورت استفاده از مکان هایی این چنین باید از امنیت، ضد رطوبت بودن مکان، شرایط کنترل دما، تهویه و عدم نفوذ و آسیب لوله های آب و فاضلاب یقین قطعی حاصل شده باشد.

۱-۹- قبل از انبار کردن و نگهداری فرش، از خشک بودن فرش و مخزن و غبارروبی تمامی قطعات با روش مناسب اطمینان حاصل شود.

- ۱-۱۰- برای استفاده از انبار، بخش مرمت و نمایشگاه باید تمام فضاهای ساختمان موزه، راه های فاضلاب و وسایل موجود اعم از گنجه‌ها، کسوها، قفسه‌ها، دیواره هاو ... حشره زدایی شود.
- ۱-۱۱- بازبینی و بررسی دوره ای و منظم شرایط انبار، فضاهای گوناگون آن، ایمنی، تاسیسات و ... ضروری است.
- ۱-۱۲- با استفاده از موانع فیزیکی مانند مصالح ساختمانی مقاوم (لایه های بتن، کف پوش، موزاییک بزرگ و...) باید از آسیب موربانه، موش و دیگر موجودات به فرش جلوگیری شود.
- ۱-۱۳- محل استقرار کارمندان باید خارج از محدوده انبار اصلی باشد.
- ۱-۱۴- استعمال دخانیات و خوردن غذا و تنقلات در محیط انبار ممنوع است. (رطوبت، دمای بالا، مواد غذایی و ... به رشد و نمو و تکثیر عوامل آسیب رسان جانوری و بیولوژیکی کمک می کند).

۲- انبار کردن فرش

- ۱-۲- مجموعه فرش ها باید از سایر اموال غیر همجنس جداسازی و نگهداری شود.
- ۲-۲- اثر تازه وارد شده به مجموعه تا تعیین تکلیف و اطمینان از سلامت و بررسی آن توسط کارشناس مرمت، باید در اتاق قرنطینه و به طور جداگانه نگهداری شود.
- ۳-۲- از کنار هم قرار دادن فرش های آسیب دیده و به خصوص آلوده با دیگر فرش ها ممانعت به عمل آید.
- ۴-۲- در خصوص آلودگی بیولوژیکی، حتی در صورت مشکوک شدن نیز باید فرش را در فضایی دیگر و خارج از مخزن نگهداری کرد. برای بررسی و اقدام لازم با کارشناس مرمت تماس گرفته شود.
- ۵-۲- بر اساس ابعاد، قدمت و سلامت فرش های موجود مخازنی از جنس فولاد ضدزنگ یا فلزی با روکش لعاب و یا دارای رنگ کوره ای ساخته شده و در انبار نصب شود. این مخازن در قبال زلزله، رطوبت، آلودگی، آتش سوزی و جانوران موذی مقاوم خواهد بود.
- ۶-۲- جداسازی فرش های مختلف از یکدیگر و قرار دادن آنها به تفکیک (از نظر ابعاد، وزن، جنس و هم چنین بافته های دارای الیاف فلزی و آن هایی که دارای ملحقات می باشد)
- ۷-۲- قالیچه ها به خصوص قالیچه های قدیمی و آسیب دیده به صورت گسترده در بین ورقه های مقوایی ضد اسید یا پارچه های نخی رنگرزی نشده قرار گیرند و داخل کسوهایی از جنس فلز گفته شده، قرار گیرد.
- ۸-۲- فرش زربفت (فرش هایی که در آن ها از الیاف فلزی استفاده شده است) حتما باید به صورت گسترده شده نگهداری شود و آلودگی هوای محیط و رطوبت بسیار باید کنترل شود.
- ۹-۲- فرش به دور لوله های مقوایی مخصوص (محکم، با قطر مناسب و ضد اسید) پیچیده شود و داخل مخازن استوانه ای افقی از جنس فلز گفته شده، قرار گیرد.
- ۱۰-۲- از تماس فرش با مقوای کارتن و کاغذ روزنامه به طور جدی خودداری شود.

۱۱-۲- در صورت تجهیز نبودن انبار باید قالیچه ها در لابه لای پارچه های ساده متقال سفیدگری نشده که قبلا شستشو و آفتاب داده شده است پیچیده شده و بر روی میزهایی که ابعادی بزرگتر از فرش دارند به صورت گسترده قرار گیرد. باید از یک پوشش ضدآب نیز استفاده شود.

۱۲-۲- در صورت تجهیز نبودن انبار، با تایید کارشناس حفاظت و مرمت و نظارت مستقیم کارشناس فوق، فرش ها را به صورت لوله شده در داخل کیسه هایی از جنس پارچه مذکور قرار داد و بر روی تخت در انبار نگهداری کرد. طول تخت از طول فرش باید بیشتر باشد. باید از یک پوشش ضدآب نیز استفاده شود.

۱۳-۲- ایستایی و مقاومت پایه های تخت و قفسه های نگهداری فرش باید بررسی و تایید شود.

۱۴-۲- در صورت محدودیت انبار، فرش ها بر اساس ابعاد، وزن و در نظر گرفتن سلامت بر روی هم قرار گیرد. از تماس فرش ها با یکدیگر جلوگیری شود.

۱۵-۲- فرش به هیچ عنوان نباید به صورت تاشده نگهداری شود. در خصوص بسیاری از فرش های موزه ای، تاخوردن برای مدت کوتاه و یا حتی برای جا به جایی نیز می تواند بسیار آسیب رسان باشد.

۱۶-۲- از روی هم قرار دادن زیاد فرش ها بر روی هم به دلیل صدمات ناشی از وزن باید خودداری کرد.

۱۷-۲- از گذاشتن وسایل و مواد گوناگون و نیز گذاشتن اجسام سنگین بر روی فرش و قفسه و تخت موجود در انبار فرش خودداری شود.

۱۸-۲- در حد امکان طبقه بندی و چیدمان اشیاء در قفسه های نگهداری با لحاظ نمودن اولویت ها و شرایط حفاظتی و حساسیت آنها انجام شود.

۱۹-۲- فرش نباید در نزدیکی وسایل نوک تیز و مواد رنگی قرار گیرد.

۲۰-۲- قبل از انبار کردن فرش، باید گرد و غبار دو طرف فرش تمیز شود.

۲-۲۱- از برس یا قلم مو نرم برای پاک کردن گرد و غبار موجود بر روی فرش های حساس، ظریف و آسیب دیده استفاده شود.

۲-۲۲- با توجه به استحکام فرش ها، می توان برای غبارروبی آثار مستحکم و کاملاً سالم از جارو برقی مخصوص استفاده کرد.

۲-۲۳- جارو برقی باید دارای مکش قابل کنترل باشد و فقط برای فرش های موزه ای استفاده شود. (برای نظافت در موزه و به صورت عمومی به کار نرود)

۲-۲۴- از دستگاه های غبار روب در کل موزه و به خصوص نمایشگاه و مخزن استفاده شود.

۲-۲۵- هنگام کار با فرش از ماسک و دستکش نخی تمیز استفاده شود.

۲-۲۶- انبار کردن فرش به گونه ای باشد که فشاری بر تار و پود آن وارد نشود.

۲-۲۷- در صورت نیاز به مرمت، بهتر است ابتدا مرمت انجام شده بعد فرش انبار شود.

۲-۲۸- چنانچه انبار کردن فرش باعث پیشرفت آسیب های آن شود باید ابتدا مرمت آن انجام پذیرد بعد به انبار منتقل شود.

۲-۲۹- از هر گونه آسیب وارده به فرش در هنگام جا به جایی، انتقال و نمایش گزارش تهیه شود و موارد سریعاً به کارشناس حفاظت و مرمت اطلاع داده شود.

۲-۳۰- فرش های حساس، قدیمی و خاص در محفظه ها و ویترینهای مخصوص انبار شود.

۲-۳۱- با تایید کارشناس حفاظت و مرمت، برخی فرش ها را به صورت لوله شده، می توان انبار کرد.

۲-۳۲- مکانی که فرش در آن نگهداری می شود باید صاف، خشک و عاری از گرد و خاک باشد.

۲-۳۳- فرش ها به خصوص فرش ابریشمی بر روی سطح گچی یا خاکی یا آهکی نباید قرار بگیرد.

- ۲-۳۴- از چین خوردگی فرش در هر حالتی باید ممانعت شود.
- ۲-۳۵- گزارش های کارشناسی و بازدیدهای دوره ای ثبت و بایگانی شود.
- ۲-۳۶- پرز فرش دارای جهت است و باید در تمام مراحل اعم از حفاظت، انبارداری، مرمت، شستشو، نمایش به آن توجه داشت.
- ۲-۳۷- در صورت مشاهده هر گونه آسیب و آلودگی، انجام اقدامات اولیه و مشاوره با کارشناس حفاظت و مرمت ضروری است.
- ۲-۳۸- در نقاطی که آب و هوای آن گرم و مرطوب است، به دلیل جذب رطوبت بایستی فرش ها را در چند نوبت در سال و در روزهای خشک به خوبی هوادهی کرد و رطوبت انبار را از بین برد.
- ۲-۳۹- برای جلوگیری از آسیب های مختلف باید به طور دوره ای و منظم فرش های انبار شده و فضای پیرامون آن نظافت و بازبینی شود.
- ۲-۴۰- هوادهی منظم فرش به خصوص فرش های انبار شده بسیار ضروری است.
- ۲-۴۱- لازم است فرش با توجه به شرایط انبار و شرایط محیطی و آب و هوایی محل، حداقل سالی یک مرتبه در معرض جریان متعادل هوا قرار گیرد.
- ۲-۴۲- طبق نظر کارشناس مرمت، در موارد خاص و در صورت لزوم به آفتاب دهی فرش، آفتاب دهی باید در ماه هایی از سال و ساعت هایی از روز که شدت نور آفتاب بسیار کم است انجام پذیرد. نور آفتاب به دلیل اشعه های ماورای بنفش دارای خاصیت رنگبری است از سوی دیگر چنانچه رطوبت نسبی فرش بالا باشد با قرار گرفتن در معرض نور خورشید علاوه بر تشدید رنگ پریدگی، الیاف آن دچار شک ناشی از تغییر ناگهانی دما و رطوبت می شوند که به فرش آسیب فراوان می رساند.
- ۲-۴۳- از انجام اموری نظیر قاب کردن، بسته بندی، آماده سازی وسایل نمایشگاه و غیره در انبار خودداری شود

۲-۴۴- از نگهداری فرش ها به صورت انباشته شده بر روی هم برای انتقال آلودگی ها و آسیب به فرش ها باید خودداری کرد.

۲-۴۵- هر گونه پارگی، نخ نما شدن، سوراخ شدگی و آسیبی باید به کارشناس مرمت اطلاع داده شود تا به منظور ممانعت از پیشرفت آسیب، روش نگهداری و انبارداری صحیح و مناسب اتخاذ شود.

۲-۴۶- فرش های آلوده، به خصوص قارچ زده و بیدزده باید جدا شوند و تا انجام امور پاکسازی، حفاظتی و مرمتی، در فضایی مجزا و به صورت جداگانه نگهداری شود.

۲-۴۷- فرش های تازه وارد شده به مجموعه باید ابتدا به محیط ایزوله برده شود بعد از بخور سم و ضدعفونی شدن، باید نظافت شوند سلامت آن بررسی شود بعد به مخزن برده شده و در کنار دیگر فرش ها نگهداری شود. این فرش ها می توانند ناقل بیماری باشند. بسیاری از این آلودگی ها به راحتی قابل تشخیص نیست و با گذر زمان مشهود می شوند.

۲-۴۸- نوشتن با قلم های جوهری (خودکار، ماژیک، روان نویس و...) و شماره دادن مستقیم بر روی فرش اشتباه است در صورت مشاهده به کارشناس مرمت ارجاع شود.

۲-۴۹- الصاق کاغذ یا مقوا با چسب بر پشت فرش و ثبت شماره اموالی اشتباه است. در صورت مشاهده به کارشناس مرمت ارجاع شود.

۲-۵۰- الصاق مشخصات و شماره اموال نباید با منگنه، سیم، سنجاق و سوزن انجام شود.

۲-۵۱- شماره اموالی بهتر است بر روی پارچه هایی که تکیه گاه چرمی دارند نوشته و بر گوشه پایینی فرش با رعایت اصول مرمتی دوخته شود.

۲-۵۲- هرگونه فلز و پلمپ، کاربرد چسب و نصب شماره اموالی های غیراصولی بر روی فرش باید به کارشناس مرمت اطلاع داده شود تا پاکسازی و اصلاح شود.

۳- سم پاشی

- ۳-۱- سم پاشی در انبار و کل فضاهای موزه باید به طور دوره ای و منظم انجام شود.
- ۳-۲- در مخزن حشره کش‌هایی پودری با رعایت اصول در گوشه های بنا و کنج قفسه ها ریخته شود و هم چنین از حشره کش‌هایی مثل نفتالین که به صورت بخار مورد استفاده است باید همیشه در مخازن استفاده کرد.
- ۳-۳- از تماس مستقیم نفتالین با فرش پرهیز شود. نفتالین در کیسه های نخ‌ی قرار داده شده و در لا به لای فرش و در کنار آن ها گذاشته شود.
- ۳-۴- بید در مرحله ی لارو از کراتین موجود در الیاف پروتئینی پشم تغذیه می کند و باعث آسیب فرش می شوند. اما هنگامی که لارو به پروانه ای کامل تبدیل شد دیگر نمی تواند خسارت خاصی وارد سازد. از بین بردن به موقع آن ها مانع تخم ریزی و تشکیل لاروهای آسیب رسان خواهد شد. استفاده از انواع جاروهای دستی و برقی و همچنین برس های مخصوص باعث بیرون آمدن تخم های بید از لابه لای پرزهای فرش می شود.
- ۳-۵- لارو حشرات به راحتی قابل تشخیص نیست بنابراین نظافت و غبارروبی و سم پاشی بسیار مهم است.
- ۳-۶- نوع سم و شیوه سم پاشی باید با توجه به آثار و عوامل آسیب رسان به آن انتخاب شود.
- ۳-۷- در خصوص انبار فرش، استفاده از سموم گوارشی برای موش و سموم تبخیری برای بید و حشرات مناسب تر است.
- ۳-۸- سموم به هیچ عنوان نباید بر روی فرش زده شود.
- ۳-۹- سموم مصرفی باید برای انسان و آثار بی خطر باشد.
- ۳-۱۰- حداقل در ۴۸ ساعت اولیه بعد از سم پاشی درهای مخزن بسته و محیط قرنطینه شود.
- ۳-۱۱- تنباکو ایجاد لکه و رنگ می کند. به هیچ عنوان از آن استفاده نشود.

۴- کنترل عوامل آسیب رسان محیطی در مخزن

۴-۱- باید از نوسانات شدید رطوبت در محل نگهداری فرش و مخزن جلوگیری شود. رطوبت، عدم هوادهی منظم و دوره ای فرش، عدم نظافت و رعایت نکردن اصول اولیه حفاظت و مرمت فرش، از عوامل تشدید آسیب و به خصوص بیدخوردگی است. افزایش رطوبت و یا دما، میزان رنگ پریدگی و دیگر تخریب های ناشی از نور را بر روی الیاف طبیعی و به خصوص پشم و پنبه ی رنگرزی شده را افزایش می دهد. رطوبت زیاد باعث رشد قارچ ها و در مقابل کاهش پیش از حد رطوبت موجب شکنندگی الیاف طبیعی می شود.

۴-۲- می توان از سیلیکاژل در انبار یا داخل قفسه ها استفاده کرد به خصوص در موزه هایی که میزان رطوبت نسبی آن بالا است.

۴-۳- رطوبت، دما و نور باید کنترل و ثبت شود. بهره برداری از دستگاه های پایش ضروری است. بهتر است به صورت دیجیتالی و ۲۴ ساعته باشد .

۴-۴- در زیر لوله ها و کانال هایی که در سقف هستند، صفحه های لبه دار گالوانیزه (U / I شکل) نصب شود تا چنانچه تعریقی بر روی لوله ها صورت گرفت یا لوله ای نشتی داد، آب از طریق آن مسیره های گالوانیزه به راه آب اصلی هدایت شود و بر روی آثار و یا در فضای انبار نریزد.

۴-۵- در صورت موجود نبودن دستگاه پایش مرکزی و ثبت دیجیتالی آن ها، نصب دماسنج و رطوبت سنج در محیط مخزن الزامی است.

۴-۶- دما در انبار باید کنترل شود. افزایش دما در کنار رطوبت از عوامل تخریب و فراهم شدن شرایط رشد عوامل زنده ی آسیب رسان می شود.

۴-۷- ثبت دما، رطوبت و تهیه نمودار از آن ها و بایگانی کردن اطلاعات فوق ضروری است.

۴-۸- فرش ها نباید در نزدیک اشیاء گرمازا و تماس مستقیم با گرما از قبیل بخاری، شوفاژ، نور پنجره ها نگهداری شوند. دمای بالا باعث افزایش واکنش های شیمیایی، فرسودگی الیاف و رنگ آن می شود.

۹-۴- برای نگهداری فرش بهترین محیط فضایی تاریک، خنک و با رطوبت نسبی متعادل است. دمای پایین مخزن مناسب بافته‌ها است زیرا باعث می‌شود فعالیت حشرات کمتر شود و آسیب کمتری به بافته‌ها برسد.

۱۰-۴- دمای مخزن بهتر است در زمستان بین ۱۵/۵ - ۲۰ درجه سانتی‌گراد و در تابستان بین ۲۰ الی ۲۲ درجه سانتی‌گراد باشد.

۱۱-۴- در فضای مخزن سیستم های کنترل هوا و دستگاه های تهویه ی دائم باید نصب شود و کارایی آن به طور منظم بازبینی شود.

۱۲-۴- برای جلوگیری از افت و خیز دما و رطوبت نسبی در طی شبانه روز لازم است از دستگاه های تهویه مطبوع در مخزن استفاده شود.

۱۳-۴- فیلترها و دریچه‌های هواساز به طور منظم و دوره ای بررسی، نظافت و شستشو شود.

۱۴-۴- در صورت وجود پنجره، پنجره‌ها باید با پرده های پارچه ای ضخیم، ضدحریق و مناسب پوشانده شود تا مانع نفوذ اشعه های مضر خورشید و کنترل نور مجموعه شود.

۱۵-۴- چنانچه فرش در محل های سربسته و متروک قرار دارد، علاوه بر استفاده از نفتالین ، باید چند مرتبه در سال درهای آن محل باز شود، هوای آن فضا تهویه شود و فرش ها مورد بررسی قرار گیرد.

۱۶-۴- در موزه ها باید از لامپ های مخصوص موزه استفاده شود. چنانچه امکان تهیه لامپ های مخصوص نباشد باید تازمان تهیه آن ها از فیلترهای جاذب UV استفاده شود.

۱۷-۴- نصب دستگاه نورسنج و کنترل اشعه ماورای بنفش ضروری است.

۱۸-۴- لامپ فلورسنت تولید اشعه ماورای بنفش می کند. مصرف آن در موزه و کاخ موزه ها باید محدود شود.

۵- ایمنی

- ۱-۵- استفاده از کپسول های آتش نشانی و اطمینان از شارژ بودن آن در انبار ضروری است.
- ۲-۵- چند سطل بزرگ ماسه برای مقابله با آتش سوزی های کوچک در محیط مخزن قرار داده شود.
- ۳-۵- کلیه فضاهای موزه و به خصوص نمایشگاه و مخزن به سیستم های هشداردهنده دود و حرارت و هم چنین امکانات مناسب اطفاء حریق تجهیز شود.
- ۴-۵- به تناوب کارمندان در قبال احتمال آتش سوزی و نحوه بهره برداری از دستگاه های اطفاء حریق و مدیریت بحران آموزش داده شوند.
- ۵-۵- از قراردادن مواد شیمیایی با قابلیت احتراق مانند تینر، بنزین و... در مخزن و در نزدیک فرش ها باید ممانعت شود.
- ۶-۵- در مخزن باید از در، قفسه، پرده و ... مناسب و ضدحریق استفاده شود.
- ۷-۵- خط تلفن مجزا در داخل مخزن و زنگ اخبار برای استفاده کاربردی در زمان حریق و بحران های خاص در چند محل از انبار نصب شود.
- ۸-۵- هر سال برای مشاوره و برنامه ریزی آموزش کارکنان موزه در زمان آتش سوزی با نزدیکترین مرکز آتش نشانی تماس گرفته شود .
- ۹-۵- بررسی، برنامه ریزی و ایجاد تمهیداتی برای تخلیه سریع مخزن در شرایط اضطراری. و در نظر داشتن فضای جایگزین.

۶- حمل و نقل

۶-۱- از تکیه گاه مناسب در هنگام جا به جایی و حمل و نقل بافته های حساس، آسیب دیده، سنگین و مرطوب استفاده شود. حمل و نقل صحیح فرش ها در هنگام جا به جایی و هوادهی می تواند باعث سلامت و طول عمر بیشتر فرش شود.

۶-۲- برای جا به جایی فرش از لبه های فرش و به خصوص ریشه های آن استفاده نشود.

۶-۳- از کشیدن فرش بر روی زمین خودداری شود.

۶-۴- بهتر است قالیچه های آسیب دیده و حساس به صورت گسترده بر روی سطحی مقاوم حمل شود و افراد به جای فرش، طرفین تکیه گاه را در دست بگیرند.

۶-۵- در صورت بزرگ بودن ابعاد فرش، فرش به صورت لوله شده توسط چند نفر که نزدیک به هم ایستاده باشند جا به جا و حمل شود. بهتر است با برزنت و میله های فلزی وسایلی مانند برانکارد تهیه شود تا هنگام جا به جایی از قوس گرفتن (اصطلاحاً شکستن) فرش لوله شده و آسیب آن ممانعت به عمل آید.

منابع

برای نگارش این دستورالعمل نگارنده از تجارب شخصی فعالیت در موزه فرش و پژوهش و اجرای طرح های حفاظت و مرمت اشیا و بافته ها استفاده کرده است. علاوه بر آن از برخی کتب و گزارشات مربوط به فرش، حفاظت فرش، نگهداری و نمایش فرش در موزه، مراقبت و نگهداری اشیا موزه ای، دستورالعمل عمومی اداره کل موزه ها و مشاوره با تنی چند از صاحب نظران بهره برده است.